

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 5 (7)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 5-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

5

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Minojiddinov A.A. Meva-sabzavot tarmog‘i korxonalarini boshqarishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish yo‘llari	8
Mirzayev A.T., Dilnozaxon M. O‘zbekistonda turizm marketingi samaradorligini baholash va uni takomillashtirishning integratsiyalashgan mexanizmi.....	12
Shavkatov A.Sh. O‘zbekistonda kichik biznes rivojlanishining institutsional va makroiqtisodiy asoslari.....	16
Махаммаджанов М.М. Инновационная трансформация банковского сектора Узбекистана: общесистемные тенденции и финансовые результаты.....	20
Sativaldiyeva G.X. IFRS 16 “Ijara” xalqaro standartiga muvofiq ijara hisobidagi o‘zgarishlar.....	24
Ismailov X.M. Aloqa korxonalari moliyaviy barqarorligini ta‘minlash metodologiyasini takomillashtirish masalalari.....	28
Yusubov I.I. Mintaqada iqtisodiyotni barqarorlashtirishda raqamli xizmatlarning rivojlanishi.....	32
Saidaxmedov N.X. Paxta-to‘qimachilik klasterlari faoiyatini shakllanishi va rivojlanishining zamonaviy nazariyalari.....	35
Istamqulov D.Q., Danyarova F.B. Milliy iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni takomillashtirish yo‘llari.....	40
Aipova I.I. Resurs samaradorligini baholashning nazariy usullari va ko‘rsatkichlari.....	43
Mirzaraximova A.A. Tijorat banklari tomonidan aloqa sohasini moliyalashtirish samaradorligini oshirish yo‘llari.....	49
Xalmirzaev A.A. Yer va suv resurslaridan samarali foydalanishda hududiy ixtisoslashuvning ahamiyati va iqtisodiy samaradorligi.....	53
Sidikov Z.A. Sirdaryo viloyatida sanoatlashtirish jarayonining hududiy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta‘siri.....	59
Usmanova N.Y. Raqamli iqtisodiyotda menejment qarorlarini qabul qilishda innovatsion texnologiyalarning roli.....	63
Ergashev R.X., Rajabaliyeva I.A. Transport-logistika infratuzilmasini raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish.....	67
Raximova D.S. Barqaror restoran amaliyotlari: oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirish va qayta ishlashning innovatsion yondashuvlari.....	70
Narzullayeva X.A. Investitsiya muhiti jozibadorligini oshirishning xalqaro tajribalari.....	76
Muxitdinov Sh.Z. Kichik agrobiznes subyektlarida mahsulotlar eksportini rivojlantirishga ta‘sir etuvchi omillar.....	84
No‘monov O.O‘. Agrotadbirkorlik subyektlarining eksport salohiyatiga ta‘sir etuvchi makroiqtisodiy va mikroiqtisodiy omillarni kompleks baholash.....	88
Yeshimbetov U.X. O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligini barqaror rivojlantirishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish.....	92
Raximova K.N. Tadbirkorlik sharoitida yashil biznesni tashkil etish va rivojlantirishining o‘ziga xos xususiyatlari	97
Хошимов П.З., Тўрахожайев Х.Х. Ислоний банкларнинг ишлаш тамойиллари ва ислон молия тизимининг Ўзбекистон иқтисодиётига таъбиқи.....	100
Sattarov R.A. An integrated methodological framework for evaluating and forecasting interregional economic cooperation: an input-output approach (evidence from Uzbekistan).....	107
Farmanov J.Z. Mintaqada asalarichilik ekotizimining tamoyillari va ekologik-geografik xususiyatlarini takomillashtirish	111
Qurbonov A.B. Janubiy iqtisodiy rayonda qishloq xo‘jaligi orxonlarining tarkibiy o‘zgarishi va agrar kooperatsiyani rivojlantirish yo‘nalishlari.....	114
Тоштемуров Т.Т. Ўзбекистонда кичик тадбиркорлик субъектлари фаолиятини кенгайтиришда солиқ механизмларида фойдаланиш масалалари.....	119
Arziyev M.A. O‘zbekiston iqtisodiyotini transformatsiyalash sharoitida oilaviy tadbirkorlikni rivjlantirishning ustuvor yo‘nalishlari.....	122
Maxkamova S.Sh. Ekologik innovatsiyalar orqali yerni oqilona boshqarishning tashkiliy va iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish.....	127
Olimova N.X. Yashil moliyalashtirishning rivojlanish tendensiyalari hamda hozirgi amaliyoti: milliy kontekst	137
Zaylobitdinova H.X. Davlat oliy ta‘lim muassasalarining tijorat faoliyatini samarali boshqarish strategiyalari.....	141
Komilov A.I. Evolution of the catering industry in the context of digital technologies.....	145

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 5-son 2026 yil

Sotvoldiyev N.N. Mamlakatimizda yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda mehnat bozoriga ta'sir etuvchi omillar.....	149
O'rinov A.A. Sanoat tarmoqlarining investitsion imkoniyatlarini barqarorlik indikatorlari asosida boshqarish mexanizmlari.....	154
Ahmadaliyeva R.A. O'zbekistonda xufyona iqtisodiyotga qarshi kurashish samaradorligi.....	158
Uzganbayeva D.T., Alimova Sh.F. The role of investment strategies in transforming small business entities into large corporate structures.....	162
Goziyev M.Sh., Abdufattoyeva M. Sun'iy intellekt asosida iqtisodiy qarorlar qabul qilish samaradorligini oshirish.....	167
Qobilov H., Uzganbayeva D.T. O'zbekiston iqtisodiyotida xususiy tadbirkorlikning ro'li: so'nggi yillardagi islohotlar sharoitida iqtisodiy o'sish va bandlikka qo'shayotgan hissi.....	170
Sotiboldiyeva R., Uzganbayeva D.T. O'zbekistonda xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishda moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining ahamiyati.....	174
Маматкулов З.Ш. Хизмат кўрсатиш фаолиятининг шакллантириш ва бошқаришда хориж тажрибаларидан самарали фойдаланишнинг инновацион йўналишлари.....	179
Shamsiddinov P., Uzganbayeva D.T. Iqtisodiyotning raqamlashtirishning afzaliklari va uning oqibatlari.....	185
Qosimov A.S. Jizzax viloyati mahallalarining qayta nomlanishi va demografik jarayonlar va iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari.....	189
Qodirov A., Tulaganov E.J., Berdimurodov U.S. Inson kapitalini kapitalizatsiya qilish va samaradorligini oshirish.....	192
Saidkarimova M.I., Sobirov O.A. Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish yo'llari.....	199
Saidova M.J. Sanoat transformatsiyasi sharoitida kichik biznes va tadbirkorlikning o'rni (Andijon viloyati misolida)	203
Юсупов А.С., Пардаев Х.Ф. Динамическое управление международным портфелем акций: механизмы ребалансировки и преимущества глобальной диверсификации в условиях волатильности валютных рынков.....	206
Burxonov J.X., Soliyev I.I. Mehnat bozorini tartibga solishda innovatsion yondashuvlarning xorij tajribasi tahlili.....	213
Xaitbaev J.O. Mintaqa iqtisodiyotini barqarorligini ta'minlashda suv resurslaridan foydalanishning ko'p omilli ekonometrik modellari.....	217
Saidov U.S. Kichik tadbirkorlik subyektlarida ekologik innovatsiyalarni rag'batlantirishning moliyaviy yo'nalishlari.....	221
Nurmaxanmadov N.B. Iqtisodiyotning ekologiyaga ta'sir moyilligining oshib borishi muammosi.....	224
Xudayberdiyev K. Davlat xaridlarida elektron platformalar faoliyatini optimallashtirishda sun'iy intellektga asoslangan moderatsiya mexanizmlarining roli.....	230
Xolxo'jayev E.G'. Davlat xaridini tashkil etishda elektron savdolardan foydalanish samaradorligi hamda imkoniyatlari tahlili.	234
Rustamova F.A. Qishloq joylarda tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy samaradorligini baholash va uni oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	238
Ikromov A. Iqtisodiy jarayonlarni ekonometrik modellashtirishda integro-differensial tenglamalarning o'rni va ularni tadqiq etish.....	241
Sarimsakov B.R., Usmonov J.Q. Xorijiy mamlakatlarda inson kapitalidan qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida samarali foydalanish tajribalari.....	245
Maraimov I.R. O'zbekistonda kambag'allikni kamaytirish va aholi turmush farovonligini oshirish.....	251
Yusupov Sh.B. Xorazm viloyatida sanoat korxonalarining iqtisodiy samaradorligini baholash va oshirish yo'llari: 2020–2025 yillar tahlili va 2030 yilga prognoz.....	256
Chintemirova D.Sh. Hududlar kesimida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining rivojlanish tendensiyalari.....	260
Xusanova Z.R. Ayollar tadbirkorligini rivojlantirishning samaradorlik ko'rsatkichlari va unga ta'sir ko'rsatuvchi omillar.....	265
Tajiboyev S.O., Gulimboyev S.I. Moliyaviy siyosatning investitsiya muhitiga ta'siri.....	270
Tajiboyev S.O. G'aznachilikda to'lovlarni amalga oshirish.....	275
Xaydarov M., Baxtiyorov I. Innovatsion iqtisodiyot g'oyalari va ularni oliy ta'lim tizimi orqali qo'llashning nazariy asoslari.....	279
Ким Т.В., «Зарубежный опыт развития циркулярной экономики и её роль в формировании ресурсосберегающей модели экономического развития».....	286

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 5-son 2026 yil

Saydullayeva R.U. Analysis of financial efficiency and profitability in the green economy: the role of IAS and IFRS standards.....	292
Galatov A.A., Karimova G.A. O‘zbekistonda Islomiy moliyaviy xizmatlar ko‘rsatuvchi nobank tashkilotlar faoliyati va strategik boshqaruv tizimining tahlili.....	296
Tursunov F.U. Oliy ta’lim sifati monitoringini takomillashtirish mexanizmlarini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari... ..	300
Yakhshiboev R.E. Retrieval-augmented generative AI for smart learning content.....	303
Ergashev S.A. Sanoat korxonalarini barqaror rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish: ilmiy-nazariy va amaliy asoslar.....	307
Абдуллаева Р.Ғ., Тажибаева Н.Ф. Ўзбекистон иқтисодиётида инвестицияларнинг устувор йўналишлари ва ривожланиш истиқболлари.....	311
Sayfullayev J. Why organizations struggle to implement green management practices: key barriers and practical solutions.....	316
Sirojiddinov K.I. Korxonaning raqobatbardoshligini baholash usullari.....	319
Ibraximov X.S. Mintaqalarda tadbirkorlik muhitini shakllantirishda kichik biznesni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning o‘rni va mexanizmlari.....	324
Tajibayev K.Q. Farg‘ona vodiysida kichik biznes sub’ektlari raqobatbardoshligini oshirishning metodologik asoslari.....	328
Abdulxakimov Z.T. Barqaror rivojlanish evolyusiyasi va tarkibiy qismlari masalalari.....	332
Pazilidinov M.M. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlarning raqamlashtirish tajribasi.....	337
Жураева М.З., Ахмедов Р.М. Экосистема применения системного подхода в менеджменте транспортной инфраструктуры.....	341
Ахмедов Р.М. Основные требования к разработке системного подхода в менеджменте дорожного хозяйства Республики Узбекистан.....	348
Mamasiddiqova F.X. Qishloq xo‘jaligida mahallalar ixtisosligi: nazariy asoslar, regional tahlil va rivojlantirish istiqbollari.....	353
To‘rayev A.A. Mehnat bozorini texnologik transformatsiyalash sharoitida ishchi kuchi raqobatbardoshligini oshirish mexanizmlari.	358
Солиев И.И. Концептуальные основы институциональной автономии вузов в условиях модернизации системы образования Узбекистана.....	362
Xasanov S.Q. Sanoat korxonalarini rivojlantirishda modernizatsiya va klaster yondashuvining o‘rni.....	365
Murodov A. Aholining real pul daromadlarini va xarid qobiliyatini oshirishning nazariy asoslari.....	369
Карабаев Р.З. Искусственный интеллект в цифровой экономике Узбекистана.....	374
Rasulova Sh.A. Bozor iqtisodiyotida monopoliyaning mohiyati, shakllari va uning O‘zbekiston iqtisodiyotiga ta’siri.....	378
Salimov A.F., Rasulova Sh.A. Bozor muvozanati va unga ta’sir ko‘rsatuvchi omillar.....	381
Sattarova G.X. O‘zbekiston logistika bozorida yuk tashish xavflarini sug‘urta orqali kamaytirishning iqtisodiy samaradorligi.....	385
Муродхўжаева Ф.М. Маҳаллий саноатни шакллантиришда кластер ёндашуви ва 2030 йилгача трансформациянинг прогноз параметрлари (Наманган вилояти мисолида).....	389
Yoqubjonov R.R. Kichik biznes mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	396
Nasritdinov B.X. Risklarni integral baholash kichik biznesda moslashuvchan boshqaruv tizimi asbobi sifatida	400
Abdurazzoqov H.A. O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonining hozirgi holati va tendentsiyalari.....	406
Turgunov M.M., Soliyev I.I. Milliy innovatsion tizim samaradorligini oshirishning strategik yo‘nalishlari.....	411
Kuzimuratova D.M. O‘zbekiston Respublikasida tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish va takomillashtirish.....	414
Soyibjonov I.S. Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish.....	419
Axmadjanov I.I. Shaharlar va shahar aglomeratsiyalari mintaqalar va mamlakatlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining drayveri.....	423
Odinayev G‘.J. Nogironligi bo‘lgan aholi qatlamini strategik sohalarda band qilish loyihalari.....	427
Abduvahobov V.B. Jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashishning global standartlari va O‘zbekiston tajribasi: kompleks tahlil.....	430
Қўзиёва Н.Н. Билвосита солиқларнинг шаклланиши ва ривожланиб бориши.....	435

aniqlik bilan emas, balki yo‘qotish, risk, barqarorlik va tezkorlik kabi mezonlar orqali baholanadi. Besh bosqichli qaror konturi audit va javobgarlikni ta’minlaydi. Inson va algoritm hamkorligini risk asosida darajalash xatoliklar qiymatini kamaytiradi. Ushbu yondashuv AI dan foydalanishni samarali va nazorat qilinadigan shaklga keltiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Goodfellow I., Bengio Y., Courville A. Deep Learning. Cambridge, MIT Press, 2016. 775 p.
2. Brynjolfsson E., McAfee A. The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. New York, W. W. Norton and Company, 2014. 306 p.
3. Pearl J. Causality: Models, Reasoning, and Inference. Cambridge, Cambridge University Press, 2009. 484 p.
4. Новиков Д. А. Теория управления организационными системами. Москва, Физматлит, 2012. 604 с.
5. Tursunov B. O., Karimov A. A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxona boshqaruvida ma'lumotlarga asoslangan yondashuv. Toshkent, Iqtisodiyot nashriyoti, 2021. 192 b.
6. Molnar C. Interpretable Machine Learning: A Guide for Making Black Box Models Explainable. Berlin, Leanpub, 2022. 320 p.
7. Sutton R. S., Barto A. G. Reinforcement Learning: An Introduction. Cambridge, MIT Press, 2018. 552 p.

UDK: 334.72

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING RO‘LI: SO‘NGGI YILLARDAGI ISLOHOTLAR SHAROITIDA IQTISODIY O‘SISH VA BANDLIKKA QO‘SHAYOTGAN HISSASI

РОЛЬ ЧАСТНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЭКОНОМИКЕ УЗБЕКИСТАНА: ЕГО ВКЛАД В ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ И ЗАНЯТОСТЬ В КОНТЕКСТЕ ПОСЛЕДНИХ РЕФОРМ

THE ROLE OF PRIVATE ENTREPRENEURSHIP IN THE ECONOMY OF UZBEKISTAN: ITS CONTRIBUTION TO ECONOMIC GROWTH AND EMPLOYMENT IN THE CONTEXT OF RECENT REFORMS

Uzganbayeva Dilnoza To‘xtasinova
Farg‘ona Davlat Universiteti, “Iqtisodiyot” kafedrasi o‘qituvchisi

Qobilov Hikmatillo 25.97-guruh talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasi iqtisodiyotida xususiy tadbirkorlikning o‘rni 2025–2026 yillardagi davlat islohotlari (soliq imtiyozlari, moliyaviy qo‘llab-quvvatlash, infratuzilmani rivojlantirish) sharoitida kompleks tahlil qilinadi. Kichik va o‘rta tadbirkorlik subyektlarining yalpi ichki mahsulotdagi (YaIM) ulushi, aholini bandlik bilan ta’minlash, innovatsiyalarni jalb etish, raqobatbardosh muhitni shakllantirish, eksport va investitsiyalarni oshirishdagi roli iqtisodiy va ilmiy-nazariy jihatdan ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari xususiy sektorning iqtisodiy o‘shisdagi hal qiluvchi ahamiyatini tasdiqlaydi hamda kelgusidagi rivojlanish yo‘nalishlari bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: xususiy tadbirkorlik, soliq imtiyozlari, bandlikni ta’minlash, innovatsiyalar, YaIM, bandlik, eksport, investitsiyalar.

В данной статье представлен всесторонний анализ роли частного предпринимательства в экономике Республики Узбекистан в контексте государственных реформ (налоговые льготы, финансовая поддержка, развитие инфраструктуры) в 2025–2026 годах. Рассматривается доля малого и среднего бизнеса в валовом внутреннем продукте (ВВП), его роль в обеспечении занятости населения, привлечении инноваций, создании конкурентной среды, а также увеличении экспорта и инвестиций с экономико-научно-теоретической точки зрения. Результаты исследования подтверждают решающее значение частного сектора для экономического роста и предлагают направления дальнейшего развития.

Ключевые слова: частное предпринимательство, налоговые льготы, занятость, инновации, ВВП, занятость, экспорт, инвестиции.

This article provides a comprehensive analysis of the role of private entrepreneurship in the economy of the Republic of Uzbekistan in the context of state reforms (tax incentives, financial support, infrastructure development) in 2025–2026. The share of small and medium-sized businesses in gross domestic product (GDP), their role in providing employment to the population, attracting innovations, creating a competitive environment, and increasing exports and investments are considered from an economic and scientific-theoretical perspective. The results of the study confirm the crucial importance of the private sector in economic growth, and proposals are developed for future development directions.

Keywords: private entrepreneurship, tax incentives, employment, innovations, GDP, employment, exports, investments.

Hozirgi vaqtda rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy o‘shishning asosiy harakatlanuvchi kuchi xususiy sektor va undagi tadbirkorlik faoliyatidir. Jahon banki ma’lumotlariga ko‘ra, rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda kichik va o‘rta biznes (KOB) yangi ish o‘rinlarining 60-70% ini yaratadi va YaIMning katta qismini tashkil etadi.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash, xususiylashtirish va iqtisodiy islohotlar natijasida xususiy sektor ulushi sezilarli oshdi. 2025-yilda Prezident Shavkat Mirziyoyev tadbirkorlar bilan uchrashuv o‘tkazib, 2026-yildan soliq tizimi, davlat mulk ijarasi va tashqi savdo operatsiyalarida tadbirkorlar uchun qulay imtiyozlar joriy etildi. Jumladan, aylanmadan olinadigan soliqdan QQSga o‘tgan subyektlarga 1 yil foyda solig‘idan ozod qilish va jarimalar bo‘yicha yengillik berildi. Davlat mulkini ijaraga berish muddati 3 yildan 5 yilgacha uzaytirildi va muddati o‘tgan debitor qarzlari bo‘yicha moratoriy e‘lon qilindi.

2026–2027 yillarda tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlashga jami 270 trillion so‘m yo‘naltirish rejalashtirilgan bo‘lib, shundan tijorat banklari orqali 250 trillion so‘m (tadbirkorlik dasturlari bo‘yicha 30 trillion so‘m) ajratiladi. Ushbu choralar xususiy tadbirkorlikning yanada jadal rivojlanishiga mustahkam asos yaratadi va “Yangi O‘zbekiston” strategiyasining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

1. Xususiy tadbirkorlikning statistik ko‘rsatkichlari 2025-yil yanvar-sentyabr oylarida O‘zbekistonda 1.21 million aktiv kichik tadbirkorlik subyekti faoliyat ko‘rsatgan. Ulardan:

479 ming	Kichik korxona va mikrofirmalar
281.9 ming	Yakka tartibdagi tadbirkorlar
422.3 ming	Dehqon va fermer xo‘jaliklari va boshqalar

Yaimdagi ulushi – 51.5% (2025-yil 9 oy). Sektor bo‘yicha eng yuqori ulushlar:

Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligida	96.9%
Qurilishda	77.6%
Xizmatlar sohasida	45.1%
Sanoatda	26.4%

Kichik biznes tomonidan ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari hajmi 258,5 trillion so‘m (umumiy sanoatning 33,4%, o‘shish 16,7%). Qurilish ishlari — 169,99 trillion so‘m (umumiy

hajmning 75,7%). Asosiy kapitalga investitsiyalar — 270,14 trillion so‘m (umumiyning 60,9%, o‘rish 29,2%). Chakana savdo aylanmasi — 258,77 trillion so‘m (81,8%), xizmatlar — 397,49 trillion so‘m (55,0%). Eksportdagi ulushi — 32,0% (8,5 mlrd AQSh dollari), importdagi ulushi — 53,7%. Bandlikdagi ulushi taxminan 74–75% ni tashkil etadi (World Bank va rasmiy manbalar bo‘yicha). Kichik va o‘rta biznes subyektlari soni 460 mingdan ortiq korxona va tashkilotdan 84–85% ini egallaydi.

2025-yilda kichik va o‘rta biznes subyektlariga berilgan kreditlar hajmi 42 % ga o‘shib, 131,2 trillion so‘mga yetdi. Bu ko‘rsatkich tadbirkorlik faoliyatining moliyaviy qo‘llab-quvvatlanish darajasi oshganini tasdiqlaydi.

Kichik tadbirkorlikning asosiy ko‘rsatkichlari (2025-yil yanvar-sentyabr, %da):

Ko‘rsatkich	Kichik tadbirkorlikning ulushi	O‘rish surati (2024-yilga nisbatan)
YaIMdagi ulush	51.1%	-
Sanoat mahsulotlari	33.4%	+16.7%
Qurilish ishlari	75.7%	+11.3%
Chakana savdo	81.8%	+9.6%
Xizmatlar	55.0%	+12.3%
Eksport	32.0%	-
Kapitalga investitsiya	60.9%	+29.2%

2.Xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy o‘rishga ta’sir kanallari:

Birinchi kanal — bandlik va daromadlar o‘rishi. Kichik biznes mehnat talabchan sohalarda (xizmatlar, savdo, qurilish, qishloq xo‘jaligi) tez ish o‘rinlari yaratadi. Bu uy xo‘jaliklari daromadlarini oshiradi, ishsizlikni kamaytiradi va ichki talabni rag‘batlantiradi. 2025-yilda yangi ro‘yxatdan o‘tgan 50 mingdan ortiq subyekt qo‘shimcha ish o‘rinlarini ta’minladi.

Ikkinchi kanal — raqobat va bozor intizomi. Xususiy tadbirkorlik ko‘paygani sari bozorga kirish to‘siqlari pasayadi, narx va sifat bo‘yicha raqobat kuchayadi. Natijada korxonalar xarajatlarni qisqartirishga, texnologiyalarni yangilashga va mahsulot turini kengaytirishga majbur bo‘ladi. Bu iste’molchi farovonligini oshiradi va eksport salohiyatini kuchaytiradi.

Uchinchi kanal — innovatsiyalar. Kichik firmalar bozordagi muammolarga tez javob beradi va moslashuvchan innovatsiyalarni (texnologik yangilanish, jarayonlarni optimallashtirish) joriy etadi. O‘zbekistonda minglab korxonalar innovatsion faoliyat bilan shug‘ullanmoqda. Innovatsiyalar ish samaradorligini 25–30% ga oshirishi mumkin.

To‘rtinchi kanal — moliyalashtirish va investitsiyalar. Moliyaviy kirish imkoniyatining oshishi (kreditlar, venchur moliya, islomiy moliya) jamg‘armalarni

investitsiyaga aylantirishni tezlashtiradi. 2025-yilda asosiy kapitalga investitsiyalarning markazlashmagan (xususiy sektor) ulushi 89,5% ga yetdi. Xorijiy investitsiyalar texnologiya transferini ta’minlaydi va iqtisodiy diversifikatsiyani kuchaytiradi. Yetakchi investorlar: Xitoy (23%), Rossiya (13,8%), Turkiya va boshqalar.

3. Investitsiyalar va moliyalashtirishning roli. Investitsiyalar xususiy tadbirkorlikning “qon tomiri” hisoblanadi. U kapital yetishmasligini bartaraf etadi, yangi loyihalarni moliyalashtiradi va raqobatbardoshlikni oshiradi. 2025-yilda xorijiy investitsiyalar hajmi yuqori bo‘lib, xususiy sektor ulushi YaIMda 50–55% ga yetgan (2030-yilga 70% ga yetkazish rejalashtirilgan).

4. Xususiy tadbirkorlik oldidagi muammolar va istiqbollar. O‘zbekistonda xususiy tadbirkorlik so‘nggi yillarda sezilarli yutuqlarga erishgan bo‘lsa-da, sektorda bir qator dolzarb muammolar hali ham mavjud bo‘lib, ularni kompleks hal etish zarurligini kun tartibi talab qilmoqda.

Birinchi muammo — moliyaviy imkoniyatlarning cheklanganligi. Kichik va o‘rta korxonalarning aksariyati kredit olishda qiyinchilik ko‘rmoqda. Tijorat banklari ko‘pincha garov talablarini qat’iy qo‘yadi, foiz stavkalari esa hali ham tadbirkorlar uchun yuqori bo‘lib qolmoqda. Garchi 2025-yilda kreditlar hajmi 42% ga o‘sgan bo‘lsa-da, ayniqsa yangi boshlagan va qishloq hududlaridagi tadbirkorlar moliyalashtirishga erishish imkoniyatidan mahrum. Bundan tashqari, venchur moliyasi va islomiy moliya kabi muqobil moliyalashtirish mexanizmlari hali to‘liq rivojlanmagan.

Ikkinchi muammo — ma'muriy to'siqlar va byurokratiya. Tadbirkorlik subyektlarini ro'yxatdan o'tkazish va litsenziyalash jarayonlari soddalashtirilgan bo'lsa-da, ayrim sohalarida hali ko'plab ruxsatnomalar, tekshiruvlar va hisobot yuklamalari saqlanib qolmoqda. Doing Business indeksiga ko'ra, O'zbekiston bu yo'nalishda sezilarli yutuqlarga erishdi, lekin qurilish ruxsatnomalarini olish, mulk ro'yxatdan o'tkazish va chegara savdosi ko'rsatkichlari bo'yicha qo'shimcha islohotlar zarur. Korrupsiyaning ba'zi tarmoqlarda saqlanib qolishi va qonun ustuvorligining to'liq ta'minlanmasligi ham tadbirkorlik muhitiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Uchinchi muammo — malakali kadrlar tanqisligi. Xususiy sektor rivojlanishining muhim to'siqlaridan biri — menejment, marketing, moliya va raqamli texnologiyalar sohasida bilimli mutaxassislar yetishmasligi. Ko'pgina tadbirkorlar moliyaviy hisobot yuritish, biznes-reja tuzish va bozorni tahlil qilish ko'nikmalaridan mahrum. Ta'lim tizimini tadbirkorlik ehtiyojlariga moslashtirish, amaliy treninglar va mentorlik dasturlarini ko'paytirish bu muammoni hal etishga yordam beradi. 2025-yilda O'zbekiston hukumati 500 dan ortiq tadbirkorlik inkubatorini ishga tushirdi, bu to'g'ri yo'nalish bo'lib, lekin ko'lamida yanada kengaytirilishi zarur.

To'rtinchi muammo — texnologik rivojlanish darajasining pastligi. O'zbekistondagi kichik korxonalarning ko'pchiligi hali an'anaviy, kam avtomatlashtirilgan ishlab chiqarish usullaridan foydalanmoqda. Raqamli transformatsiya — sun'iy intellekt, bulutli texnologiyalar, e-commerce — yirik kompaniyalar doirasida qolmoqda. Davlat tomonidan raqamlashtirish dasturlari joriy etilmoqda (Raqamli O'zbekiston-2030), ammo kichik tadbirkorlarga ushbu dasturlardan foydalanish uchun qo'shimcha moliyaviy rag'bat va texnik ko'mak zarur. Texnologik yangilanish mahsuldorlik va eksport salohiyatini sezilarli oshiradi.

Istiqbollar va imkoniyatlar. Muammolarga qaramay, O'zbekistonda xususiy tadbirkorlikning kelajagi umidli ko'rinmoqda. Birinchidan, mamlakatning qulay geografik joylashuvi — Markaziy Osiyo —da tranzit yo'llarining chorrahasida turishi katta savdo va logistika imkoniyatlarini yaratadi. Ikkinchidan, yosh va faol aholi (aholining 60% dan ko'pi 30 yoshdan kichik) yangi g'oyalar, startaplar va texnologik bizneslar uchun katta potensial manba hisoblanadi. Uchinchidan, O'zbekistonning WTO a'ziligiga kirish jarayoni va mintaqaviy integratsiya (ShHT, MDB, AKBT) xususiy sektor uchun yangi bozorlar ochishi kutilmoqda. To'rtinchidan, davlatning xususiylashtirish siyosati davom ettirilishi — yirik davlat korxonalarining xususiy sektor qatnashuviga ochilishi — yangi investitsion imkoniyatlarni keltirib chiqaradi. Bularning barchasi 2030-yilga borib xususiy sektorning YaIMdagi ulushini 70% ga yetkazish maqsadini amalga oshirishga kuchli asos bo'ladi.

O'zbekiston sharoitida xususiy tadbirkorlikning ahamiyati iqtisodiyot tarmoqlarini diversifikatsiya qilish, hududiy rivojlanish tafovutlarini yumshatish va qo'shilgan qiymatni oshirish maqsadlari bilan chambarchas bog'liq. Amaliy jihatdan, tadbirkorlikning samaradorligi bozor infratuzilmasi (logistika markazlari, ulgurji bozorlar, sertifikatlash laboratoriyalari), eksportga chiqish xizmatlari, standartlar va texnik reglamentlar bo'yicha maslahatlar, shuningdek, yer va ko'chmas mulk bozorlarining shaffofligi bilan kuchayadi. Tadbirkorlikka oid ilmiy

yondashuvlarda kichik biznesning iqtisodiy o'sishga ta'siri ko'p omili ekanligi, ayniqsa institutlar sifati va tadbirkorlik faoliyatining “mahsuldor” yo'nalishga burilishi hal qiluvchi ekanligi ta'kidlanadi. Demak, siyosat darajasida asosiy e'tibor firmalar sonini oshirishdan ko'ra, mahsuldorlikni oshiradigan sharoitlar, texnologik yangilanish, kooperatsiya va bozorga chiqish imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilishi lozim. Shu orqali O'zbekiston iqtisodiyoti yanada rivojlanadi, YaIM hajmi yanada oshadi, aholi farovonligi ta'minlanadi va global iqtisodiyotga muvafaqqiyatli integratsiyalash imkonini yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, xususiy tadbirkorlik O'zbekiston iqtisodiyotida nafaqat o'sishni ta'minlovchi, balki aholining farovonligini oshiruvchi, hududiy tafovutlarni yumshatuvchi va mamlakatni global iqtisodiyotga muvaffaqiyatli integratsiyalashuviga hissa qo'shuvchi muhim omildir. 2025-yil ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, kichik va o'rta biznes YaIMning yarmidan ko'pini, bandlikning 74–75 foizini va investitsiyalarning katta qismini ta'minlamoqda.

Kelgusida tadbirkorlik samaradorligini yanada oshirish uchun bozor infratuzilmasini takomillashtirish, moliyaviy kirish imkoniyatlarini kengaytirish (venchur moliya, islomiy moliya), innovatsiyalar va mahsuldorlikka yo'naltirilgan siyosatni davom ettirish zarur. Ushbu choralarning

izchil amalga oshirilishi O‘zbekiston iqtisodiyotining barqaror yuqori o‘shish sur‘atlariga erishishiga, aholining hayot darajasi yuksalishiga va “Yangi O‘zbekiston” strategiyasining asosiy maqsadlariga tezroq yetishishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. Toshkent, 2021
2. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Kichik tadbirkorlik subyektlarining asosiy ko‘rsatkichlari (2025-yil yanvar-sentyabr). Stat.uz.
3. Vahobov A.V. Kichik biznes va tadbirkorlik. Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2022.
4. Yuldashev N.Q. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyoti. Toshkent, 2019.
5. De Soto E. Kapitalning siri. Toshkent, 2005.
6. Lex.uz (Prezident farmonlari va qarorlari, 2025).
7. World Bank va ADB hisobotlari (2025-2026).
8. Schumpeter J.A. Capitalism, Socialism and Democracy. New York: Harper, 1942.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 28-dekabrdagi “2025-2030 yillarda O‘zbekistonda tadbirkorlikning rivojlantirish strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-11 farmoni. Toshkent, 2024.
10. Tadbirkorlik va innovatsiyalar qo‘mitasi. Kichik va o‘rta rivojlanish monitoringi. 2025-yil yakuniy hisoboti. Toshkent, 2026.

UDK: 338.242

**O‘ZBEKISTONDA XOTIN-QIZLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA
MOLIYAVIY QO‘LLAB-QUVVATLASH MEKANIZMLARINING AHAMIYATI**

**РОЛЬ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСОВОЙ ПОДДЕРЖКИ В РАЗВИТИИ ЖЕНСКОГО
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УЗБЕКИСТАНЕ**

**THE ROLE OF FINANCIAL SUPPORT MECHANISMS IN THE DEVELOPMENT OF
WOMEN’S ENTREPRENEURSHIP IN UZBEKISTAN**

Uzganbayeva Dilnoza Toxtasinovna

Farg‘ona davlat universiteti, “Iqtisodiyot” kafedrası o‘qituvchisi

Sotiboldiyeva Rokiyaxon 25.91 guruh talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada zamonaviy O‘zbekiston iqtisodiyotida xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari va ularni moliyaviy qo‘llab-quvvatlash tizimi tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida ayollar biznesini rag‘batlantirishga qaratilgan imtiyozli kreditlash mexanizmlari, davlat subsidiyalari va xotin-qizlar bandligini ta‘minlash borasidagi tarkibiy islohotlar o‘rganilgan. Shuningdek, xotin-qizlar tadbirkorligining ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlash hamda yalpi ichki mahsulot (YaIM) o‘shidagi strategik ahamiyati ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Maqola yakunida sohaga investitsiyalarni jalb qilishni samarali tashkil etish bo‘yicha taklif va tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so‘zlar: xotin-qizlar tadbirkorligi, moliyaviy mexanizmlar, imtiyozli kreditlar, subsidiya, ijtimoiy himoya, "Ayollar daftari", iqtisodiy o‘shish.

В данной статье анализируются приоритетные направления развития женского предпринимательства в современном Узбекистане и система его финансовой поддержки. В ходе исследования изучены механизмы льготного кредитования, государственные субсидии и структурные реформы, направленные на стимулирование женского бизнеса и обеспечение